

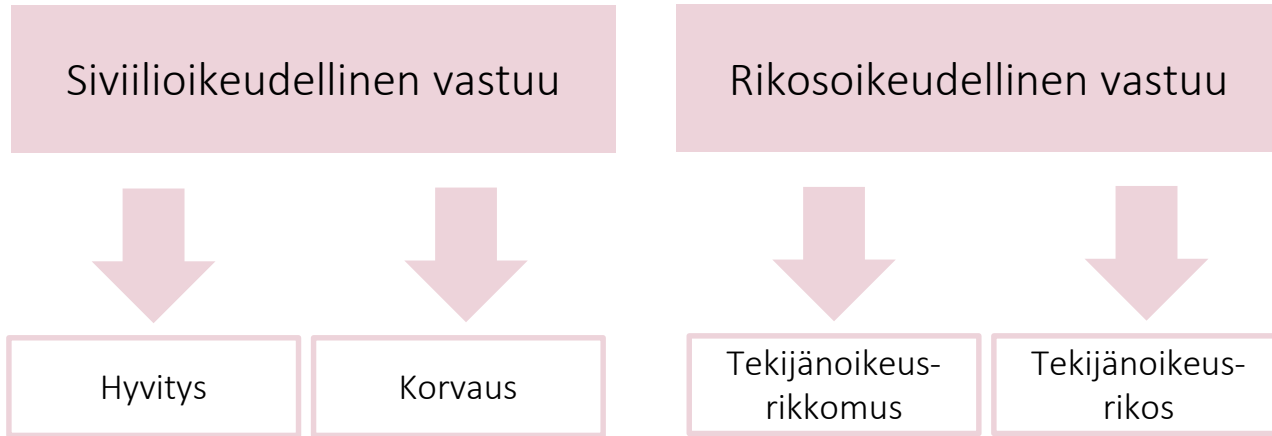
Vastuu

Tekijänoikeudet ammatin opetuksessa
Opentekoa.fi

Avainsanat: hyvitys, korvaus, tekijänoikeusrikkomus, tekijänoikeusrikos,
tekijänoikeus, taloudelliset oikeudet, teos, YouTube

Vastuu

Kuka on vastuussa luvattomasta toiminnasta?

Tekijänoikeutta loukkaava voi joutua sekä siviilioikeudelliseen että rikosoikeudelliseen vastuuseen teostaan.

Pelkästään vetoamalla tietämättömyyteen tekijänoikeusasioista ei voi vapautua vastuusta (Sorvari 2010, 201).

Lähtökohta on, että työntekijä on tekemästään tekijänoikeusrikkomuksesta tai tekijänoikeusrikoksesta yksin rikosoikeudellisessa vastuussa (Sorvari 2010, 195–196). Muilla voi olla osavastuuta vain erityistilanteissa.

Tekijänoikeuden loukkauksesta voi joutua vastuuseen se, joka on tehnyt tekijänoikeuden loukkauksen tai se, joka on tehnyt tekijänoikeutta loukkaavan päätöksen, jonka muut ovat toteuttaneet. (Toikkanen & Oksanen 2011, 58–59.)

Hyvityksen ja vahingonkorvauksen suhteen työnantaja on useimmissa tapauksissa ensisijainen korvausten maksaja oikeudenhaltijalle. Työnantajalla on kuitenkin osassa tapauksista oikeus periä maksamansa hyvitys ja vahingonkorvaus joko kokonaan tai osittain työntekijältä. (Sorvari 2010, 199.)

Kuka on vastuussa luvattomasta toiminnasta?

Opiskelijoiden tekemistä loukkauksista ovat vastuussa opiskelijat itse (Toikkanen & Oksanen 2011, 59).

Opiskelijan rikosoikeudellisen vastuun alaikäraja on 15 vuotta. [Rikoslaki 3:4 §](#)

Opiskelija vastaa itse oikeudenhaltijalle aiheuttamistaan vahingoista, jos opiskelija opetuksen yhteydessä syyllistyy tekijänoikeuden loukkaukseen (Sorvari 2010, 204). Alle 18-vuotias on velvollinen korvaamaan aiheuttamastaan vahingosta määrän, joka hänen ikäänsä ja kehitystasoonsa, teon laatuun, vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusoloihin sekä muihin olosuhteisiin katsoen harkitaan kohtuulliseksi. [Vahingonkorvauslaki 2:2 §](#)

Jos opiskelija aiheuttaa virheellään tai laiminlyönnillään vahinkoa opetukseen liittyvässä työssään, vahingonkorvausvelvollisuus on oppilaitoksella. Oppilas vastaa vahingosta, niin kuin työntekijä työssä aiheutetusta vahingosta. (Sorvari 2010, 207.)

Oppilaitoksen tulee muistuttaa opiskelijoita lainmukaisista menettelytavoista ja puuttua havaitsemiinsa väärinkäytöksiin (Sorvari 2010, 206).

Aineiston poistamispyyntö

Jos huomaat, että materiaalisi leviää luvatta jossakin tietyssä sosiaalisen median palvelussa, kannattaa olla yhteydessä materiaalin lisääjään tai ylläpitoon.

Tekijänoikeusloukkausten varalle esimerkiksi YouTubelta löytyy selkeät ohjeet ja erilliset lomakkeet ilmoittamista varten. Poistamisessa voi kestää jonkin aikaa sen jälkeen, kun ylläpitoon on tehty ilmoitus. Useamman ilmoituksen tekeminen voi myös nopeuttaa luvattoman aineiston poistamista. (Forss 2014, 173.)

Hyvitys

Jos ei ole noudatettu tekijänoikeuslakia, teoksen tekijälle voi joutua maksamaan kohtuullisen hyvityksen. [Tekijänoikeuslaki 57 §](#)

Hyvitys on useimmiten normaalin käyttökorvauksen suuruinen (Sorvari 2010, 188; Toikkanen & Oksanen 2011, 60).

Hyvityksen maksamisvelvollisuus ei edellytä, että on toimittu tahallisesti tai huolimattomasti (Sorvari 2010, 187).

Hyvitys voi tulla kysymykseen, vaikka teko olisi tehty vilpittömässä mielessä (Toikkanen & Oksanen 2011, 60).

Erityisesti verkkojakelussa tapahtuneiden tekojen osalta hyvityksestä on tullut tärkeä seuraamusmuoto (Toikkanen & Oksanen 2011, 60).

Korvaus

Jos ei ole noudatettu tekijänoikeuslakia, voi joutua maksamaan kohtuullisen hyvityksen lisäksi vahingonkorvausta tekijänoikeuden haltijalle. Vahingonkorvausvelvollisuus edellyttää, että on toimittu tahallisesti tai tuottamuksellisesti. [Tekijänoikeuslaki 57 §](#), [Vahingonkorvauslaki](#)

Vahingonkorvauksessa noudatetaan täyden korvauksen periaatetta. Vahingonkorvausta voidaan myös sovittaa. (Sorvari 2010, 189.)

Tekijänoikeusrikkomus

Tekijänoikeusrikkomukseen voi syyllistyä, jos

- 1) tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta valmistaa teoksesta kappaleen tai saattaa teoksen yleisön saataviin tekijänoikeuslain säännösten vastaisesti tai rikkoo moraalisia oikeuksia koskevia tekijänoikeuslain säännöksiä,
- 2) muuten rikkoo tekijänoikeuslain säännöstä, jolla suojataan tekijänoikeutta tai
- 3) tuo maahan tai Suomen alueelle edelleen kolmanteen maahan kuljetettavaksi teoksen kappaleita, jotka tietää tai joita on perusteltu syy epäillä valmistetuksi ulkomailla laittomasti.

Tekijänoikeusrikkomuksesta voidaan tuomita sakkoo. [Tekijänoikeuslaki 56 a §](#)

Sakot tuomitaan päiväsakkoina, joiden vähimmäismäärä on yksi ja enimmäismäärä 120 päiväsakkoa. Sakon kokonaisrahamäärään vaikuttavat henkilön tulot. [Rikoslaki 2 a:1 §](#)

Tekijänoikeusrikkomus on asianomistajarikos. [Tekijänoikeuslaki 62 §](#)

Tekijänoikeusrikos

Tekijänoikeusrikokseen voi syyllistyä, jos ansiotarkoituksessa toimii tekijänoikeuslain säännösten vastaisesti ja teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle. Tekijänoikeusrikokseen voi syyllistyä myös, jos tietoverkossa tai tietojärjestelmän avulla loukkaa toisen tekijänoikeutta siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle. Tekijänoikeusrikoksesta voidaan tuomita sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. [Rikoslaki 49:1 §](#)

Tekijänoikeusrikokset ovat pääsääntöisesti asianomistajarikoksia. [Rikoslaki 49:6 §](#)

Tekijänoikeusrikoksesta tuomitseminen edellyttää tahallista toimintaa (Sorvari 2010, 182).

Rangaistukset ovat olleet tavallisimmin sakkorangaistuksia, mutta ammattimaisesta piratismista on tuomittu myös vankeusrangaistuksia (Sorvari 2010, 186).

Tehtävä

Tutustu tekijänoikeusneuvoston lausuntoihin, jotka koskevat tekijänoikeuksia omalla opetusallasi. [Tekijänoikeusneuvoston lausunnot](#)

Tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Sen lausunnoissa on käsitelty tärkeimpiä tekijänoikeuden tulkintakysymyksiä, mm. teostasoa, taloudellisia ja moraalisia oikeuksia, julkista esittämistä, tekijänoikeuden rajoituksia ja tekijänoikeuden siirtymistä. Lausunnot ovat suosituksen luonteisia.

[Tekijänoikeusneuvosto](#)

Lähteet

Forss, M. 2014. **Fobban sosiaalisen median selviytymisopas**. Helsinki: Crime time.

RikosL. **Rikoslaki 39/1889**. Viitattu 5.5.2015. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>

Sorvari, K. 2010. **Opetustoimen tekijänoikeudet**. Helsinki: WSOYpro Oy.

TekijänoikeusL 404/1961. **Tekijänoikeuslaki**. Viitattu 5.5.2015. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>

Tekijänoikeusneuvosto. Viitattu 25.5.2015.

<http://www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/tekijaenoikeusneuvosto/?lang=fi>

Toikkanen, T. & Oksanen, V. 2011. **Opettajan tekijänoikeusopas**. Helsinki: Finn Lectura.

VahingonkorvausL 412/1974. **Vahingonkorvauslaki**. Viitattu 25.5.2015.

[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1974/19740412?search\[type\]=pika&search\[pika\]=vahingonkorvauslaki](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1974/19740412?search[type]=pika&search[pika]=vahingonkorvauslaki)

TEKOA-hankkeessa kerättiin tekijänoikeuteen liittyviä kysymyksiä opettajilta ja opettajaopiskelijoilta lukuvuonna 2014–2015:

- Mitkä ovat seuraamukset, jos rikkoo tekijänoikeuslakia?
- Hyvitysvastuu (Teosto, Gramex, Lyhty, IFPI)
- Joku toinen julkaisee opettajan aineiston verkossa? Opiskelija? Koulutuksen järjestäjä?
- Jos konsultti käyttää opettajan ei-kaupallista materiaalia kaupallisiin tarkoituksiin, mitä tapahtuu? Miten väärinkäytökset CC-lisenssin rikkomisessa ratkaistaan?
- Miten opiskelijat vastuutetaan?
- Jos opettaja ei pysty tarkastamaan kaikkea materiaalia, jota opiskelijat ovat käyttäneet, mikä vastuu opettajalla on?
- Onko olemassa ohjeistuksia, milloin laki, common sense ym. määrittelee, milloin opettajalle tulee rangaistuksia ja milloin koulu vastaa? Selkeä ohjeistus opettajalle, mistä hän vastaa?
- Tekijänoikeusrikkomusten sanktiot Suomessa? Mitä käytännössä olleet?
- Ulkopuolinen luennoitsija antaa luentomateriaalit jaettavaksi vain opiskelijoille verkossa, mutta opiskelijat jakavat tai kopioivat sitä eteenpäin. Miten pitäisi toimia, ettei tämä virhe toistu?